

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 3/2002 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ett fastighetsdatasystem och anslutande infor- mationstjänster samt till lag om ändring av fas- tighetsregisterlagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 3 oktober 2001 en proposition med förslag till lag om ett fastighetsdatasystem och anslutande informationstjänster samt till lag om ändring av fastighetsregisterlagen (RP 141/2001 rd) till jord- och skogsbruksutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lantmäteriråd Raimo Vajavaara, jord- och skogsbruksministeriet
- dataadministrationschef Kari Kujanen, justitieministeriet
- överinspektör Heikki Huhtiniemi, Dataombudsmannens byrå
- överdirektör Pauli Karvinen och överingenjör Matti Vahala, Lantmäteriverket

- enhetsdirektör Hannu Luntiala, Befolkningsregistercentralen
- markanvändningsingenjör Matti Holopainen, Finlands Kommunförbund
- stadsgeodet Jürgen Grönfors, Helsingfors stad
- stadsgeodet Taru-Maria Herttua-Suokko, Seinäjoki stad
- stadsgeodet Matti Anttila, Tammerfors stad
- biträdande stadsgeodet Eero Keski-Oja, Uleåborgs stad
- direktör Markku Tornberg, Centraförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK r.f.
- jurist Helena Ålgars, Svenska Lantbruksproducenternas Centraförbund.

Dessutom har utskottet fått ett skriftligt utlåtande från

— Åbo stad.

PROPOSITIONEN

I proposition föreslås en lag om ett fastighetsdatasystem och anslutande informationstjänster. Lagen skall tillämpas på inrättandet av fastighetsdatasystemet, upprätthållandet av systemet samt utlämnandet och användningen av uppgifter i systemet. Fastighetsdatasystemet skall vara ett rikstäckande officiellt register- och informationstjänstsystem, som staten bygger upp.

Syftet med lagen är att ordna riksomfattande informationstjänster om fastigheter och andra enheter för jord- och vattenområden. Med stöd av lagen skall tillgången till information ordnas så att ett enda samordnat riksomfattande informationstjänstsystem ger uppgifter om fastigheter och andra enheter för jord- och vattenområden.

den, rättigheter och begränsningar som hänför sig till dem och om ägare och innehavare.

Den föreslagna informationstjänsten byggs upp med hjälp av ett samordnat fastighetsdatasystem. Var och en kommer att ha rätt att få uppgifter ur systemet.

Den föreslagna lagen avser att säkerställa att uppgifterna i fastighetsdatasystemet alltid är uppdaterade. Därför föreslår regeringen att den myndighet som är skyldig att leverera uppgifter för systemet skall vara skyldig att registrera och uppdatera systemet.

Samtidigt föreslås vissa kompletteringar till fastighetsregisterlagen. En uppgift som avses i fastighetsregisterlagen eller en förrättning eller någon annan uppgift som enligt någon annan lagstiftning skall antecknas i fastighetsregistret anses enligt kompletteringen ha antecknats i fastighetsregistret först när uppgiften har införts i fastighetsdatasystemet.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 juni 2003.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Utskottet konstaterar att uppgifter om fastigheter och om rättigheter och begränsningar som hänför sig till dem ingår i fastighetsregistret och i lagfarts- och in-teckningsregistret. Uppgifterna förmedlas till kunderna med hjälp av ett avtalsbaserat fastighetsdatasystem. Fastighetsdelen i systemet består av det fastighetsregister som avses i fastighetsregisterlagen (392/1985), medan inskrivningsdelen består av det lagfarts- och in-teckningsregister som avses i lagen om lagfarts- och in-teckningsregister (353/1987). Därutöver finns det en del andra uppgifter om fastigheter som inte ingår i någotdera av registren ovan. För dessa uppgifter finns det för närvarande ingen informationstjänst.

Med hänvisning till motiveringen till propositionen påpekar utskottet att det inte finns särskilt många länder som har rikstäckande och tillförlitliga fastighetsdatabaser. Bland de fungerande informationssystemen är fastighetsdatasystemet i Finland ett av de mest avancerade systemen. Fastighetsdatabasen spelar en viktig roll som grundval för den ekonomiska aktiviteten i samhället, påpekar utskottet. Utan ett fungerande fastighetssystem existerar inget fungerande system med säkerheter i anslutning till fastigheter. Och utan detta har vi ingen fungerande finansmarknad.

Det ställs ständigt nya krav på att informationen om fastigheter skall vara lättillgänglig, ha

vissa egenskaper och vara högkvalitativ, uppdaterad och tillförlitlig. För samhället och ekonomin spelar uppgifterna en viktig roll, eftersom information om fastigheter, som utskottet påpekar ovan, utgör grunden för vårt system med säkerheter. Dessutom bör noteras att två tredjedelar av vår nationalegendom består av fastigheter. Det behövs en gedigen rättslig grund för informationstjänsten kring dessa uppgifter och för att säkerställa att fastighetsdatasystemet uppdateras och förbättras. Detta påpekas också av regeringen i propositionen. Den bärande principen i propositionen är att det nuvarande fastighetsdatasystemet, som bygger dels på ett principbeslut av statsrådet, dels på ett avtal mellan uppgiftslämnarna, skall bli ett lagstadgat och rikstäckande register- och informationssystem. Enligt förslaget är det staten som skall bygga upp systemet.

Utgångspunkten bör vara att fastighetsdatasystemet inte innehåller några fel. Det målet är svårt att uppnå med flera olika register och utan ett samordnat fastighetsdatasystem. Enligt motiveringen till propositionen skall reformen särskilt prioritera bättre kvalitet på informationen med hänsyn till kraven på tillförlitlighet. För att systemet skall fungera väl och inte minst för att garantera ständigt uppdaterade uppgifter måste informationen behandlas med automatisk data-behandling. I propositionen föreslår regeringen att information om fastigheter skall upprätthållas

las och tillhandahållas med hjälp av automatisk databehandling. Detta innebär samtidigt att det införs ett enda samordnat och riksomfattande informationssystem, fastighetsdatasystemet, med uppgifter om fastigheter och andra enheter för jord- och vattenområden, de rättigheter och begränsningar som hänför sig till dem och om ägare och innehavare. Fastighetsregistret och lagfarts- och inteckningsregistret ingår redan enligt lag i fastighetsdatasystemet. Därför föreslår regeringen att fastighetsdatasystemet huvudsakligen skall bestå dels av de viktigaste uppgifterna i fastighetsregistret, dels av uppgifter i lagfarts- och inteckningsregistret. Utöver detta skall fastighetsdatasystemet kunna ha annan information i enlighet med vad som föreskrivs i lagen. Ett exempel på annan information är uppgifter om överlåtelse av fastigheter utifrån anmälningar från köpvittnen. Vidare kan systemet innehålla uppgifter som uppkommer vid myndighetsutövning (till exempel markanvändningsplaner) och som med avseende på samhällets eller den enskildes intressen behöver finnas i ett offentligt register.

Uppgifterna i fastighetsdatasystemet kommer att vara offentliga i enlighet med vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), men skyddade i enlighet med vad som föreskrivs i personuppgiftslagen (523/1999). Ett villkor för att personuppgifter skall få lämnas ut är att den som får personuppgifterna har rätt att använda dem.

Lagen om ett fastighetsdatasystem och anslutande informationstjänster är också en god grund att bygga upp en gemensam förvaltning av systemet på. Med hänsyn till att fastighetsdatasystemet i grunden baserar sig på uppgifterna om fastighetsindelning i fastighetsregistret föreslår regeringen att lantmäteriverket skall vara den myndighet som inrättar, förvaltar och upprätthåller fastighetsdatasystemet och svarar för att informationstjänsten och systemet utvecklas. Lantmäteriverket skall vara den organisation som administrerar systemet. Dessutom kommer lantmäteriverket att ta över administrationen av informationstjänsten för lagfarts- och inteckningsregistret av justitieministeriet.

Förslaget har den fördelen att det klart sägs ut att den som levererar en uppgift ansvarar för att uppgiften kommer in i fastighetsdatasystemet och uppdateras. Då kan det inte längre uppstå någon oklarhet om vem som administrativt sett ansvarar för att uppgifterna i systemet är uppdaterade. Den myndighet som levererar data till fastighetsdataregistret skall vara skyldig att registrera och uppdatera informationen i systemet. Detta innebär att den myndighet som först levererar rikstäckande information till fastighetsdatasystemet också ansvarar för att uppgifterna med en gång förs in i numerisk form och i överensstämmelse med tekniska standarder samt med rätt innehåll i det gemensamma och rikstäckande fastighetsdatasystemet.

När uppgifterna förs in i numerisk form uppstår det en del kostnader för tekniska utvecklingsprojekt. Det är enligt uppgift mycket svårt att göra någon uppskattning av kostnaderna för detta eftersom det finns flera olika tekniska möjligheter att föra över uppgifter från informationsleverantörernas system till fastighetsdatasystemet och vice versa. I propositionen föreslås att det genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet föreskrivs hur stor del av inkomsterna från prestationerna skall användas till att täcka utgifterna för administration, upprätthållande, informationstjänst och utveckling.

Av de orsaker som nämns i propositionen och på grundval av erhållen utredning finner utskottet förslagen nödvändiga och lämpliga. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med anmärkningarna och ändringsförslagen nedan.

Detaljmotivering

1. Lag om ett fastighetsdatasystem och anslutande informationstjänster

5 §. Enligt 2 mom. föreskrivs det genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet hur stor del av inkomsterna från fastighetsdatasystemets prestationer som får användas för att täcka kostnaderna för att förvalta och upprätthålla systemet, för att leverera informationstjänst och utveckla systemet.

Enligt utskottet är det viktigt att se till att kostnaderna för systemet delas jämnt mellan alla aktörer när det gäller inkomsterna från informationstjänsten. Därför föreslår utskottet ett nytt 3 mom. Enligt det nya momentet får de kommuner som ansvarar för fastighetsregistret när lagen träder i kraft en viss andel av inkomsterna för prestationerna i det riksomfattande fastighetsdatasystemet. Andelen fastställs genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

12 § (Ny). Enligt motiveringen till 11 § skall det genom förordning kunna bestämmas om samarbetsorganisationen mellan den som upprätthåller fastighetsdatasystemet, dvs. lantmäteriverket, och de viktigaste tillhandahållarna av information. Regeringen föreslår att en delegation kunde tillsättas som organisation. Bestämmelser om dess sammansättning och uppgifter anges närmare genom förordning.

Utskottet finner det viktigt att lagen slår fast ramarna för samarbetet mellan olika aktörer och har bestämmelser om deras möjligheter att påverka utvecklingen och användningen av systemet. Därför föreslår utskottet en ny 12 § som föreskriver att det är delegationen som styr genomförandet och underhållet av fastighetsdatasystemet samt informationstjänsten. Närmare bestämmelser om delegationens sammansättning och uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

13 § (12 §). I 1 mom. ingår en ikraftträdelsebestämmelse. Enligt motiveringen till propositionen är avsikten att lagen skall träda i kraft den 1 juni 2003.

Enligt vad utskottet har erfarit bör lagen träda i kraft så snart som möjligt. Detta motiveras med att själva systemet enligt den föreslagna lagen

om ett fastighetsdatasystem och anslutande informationstjänster måste inrättas och utvecklas effektivt. Därutöver måste delegationen enligt 12 § tillsättas. Men det är också viktigt att avsätta tid för förordningarna, den ekonomiska förvaltning och informationstjänst som lantmäteriverket tar över och för förberedelser inför bestämmelserna enligt 10 §. Med hänvisning till detta föreslår utskottet att den föreslagna lagen om ett fastighetsdatasystem och anslutande informationstjänster skall träda i kraft den 1 januari 2003.

2. Lag om ändring av fastighetsregisterlagen

Ikraftträdelsebestämmelsen. Lagförslaget hänför sig dels till bestämmelserna i den föreslagna lagen om ett fastighetsdatasystem och anslutande informationstjänster, dels till uppdateringar av fastighetsregisterlagen i 3 § 2 mom., 11 § och 14 b § 3 mom. Därför föreslår utskottet att 3 § 2 mom., 11 § och 14 b § 3 mom. i fastighetsregisterlagen skall träda i kraft redan den 1 januari 2003. I övrigt kan förslaget till lag om ändring av fastighetsregisterlagen träda i kraft den 1 juni 2005 för att den som ansvarar för fastighetsregistret skall ha tekniska möjligheter att införa de nödvändiga ändringarna, när lagen träder i kraft.

Med hänvisning till de föreslagna ändringarna i 1 mom. i ikraftträdelsebestämmelsen föreslår utskottet att också 2 mom. ses över.

Förslag till beslut

På grundval av det ovanstående föreslår jord- och skogsbruksutskottet

att det första och det andra lagförslaget godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

*Utskottets ändringsförslag***1.****Lag****om ett fastighetsdatasystem och anslutande informationstjänster**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1—4 §
(Som i RP)

6—11 §
(Som i RP)

5 §

12 § (Ny)

Förvaltningen av fastighetsdatasystemet

Delegation

(1 och 2 mom. som i RP)

För att täcka sina kostnader för att upprätthålla ett riksomfattande fastighetsregister enligt denna lag får de kommuner som för fastighetsregister när lagen träder i kraft en viss andel av fastighetsdatasystemets prestationer. Jord- och skogsbruksministeriet föreskriver genom förordning om andelens storlek. (Nytt 3 mom.)

Genomförandet och upprätthållandet av fastighetsdatasystemet samt informationstjänsten styrs av en delegation. Närmare bestämmelser om delegationens uppgifter och sammansättning föreskrivs genom förordning av statsrådet.

13 § (12 §)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.
(2 och 3 mom. som i RP)

2.**Lag****om ändring av fastighetsregisterlagen**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i fastighetsregisterlagen av den 16 maj 1985 (392/1985) 10 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 244/1994,

ändras 1 § 2 mom., 3 § 2 mom. samt 9 och 11 §,

av dessa lagrum 1 § 2 mom. sådant det lyder i lag 448/2000, 3 § 2 mom. sådant det lyder i lag 876/1996 och 9 § sådan den lyder delvis ändrad i nämnda lag 244/1994, och fogas till 14 b §, sådan den lyder i lag 323/1999, ett nytt 3 mom. som följer:

1, 3, 9, 11 och 14 b §
(Som i RP)

JsUB 3/2002 rd — RP 141/2001 rd

Denna lag träder i kraft *den 1 januari 2003 i fråga om 3 § 2 mom., 11 § och 14 b § 3 mom. och i övrigt den 1 juni 2005.*

På skadeståndsansvar som baserar sig på en förrättning som avslutats innan denna lags 11 § träder i kraft tillämpas 11 § sådan den lyder när den träder i kraft.

Helsingfors den 11 april 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Timo Kalli /cent
vordf. Kari Rajamäki /sd
medl. Hannu Aho /cent
Nils-Anders Granvik /sv
Pertti Hemmilä /saml
Matti Kangas /vänst
Tapio Karjalainen /sd
Marja-Leena Kemppainen /kd

Katri Komi /cent
Lauri Kähkönen /sd
Esa Lahtela /sd
Eero Lämsä /cent
Pertti Mäki-Hakola /saml
Olli Nepponen /saml
Erkki Pulliainen /gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.